

Dombi Gábor

e-Befogadás, számadás az indulásról

Amikor tavaly novemberben az MKOGY Informatikai Albizottsága előtt az Inforum elindította azt a kezdeményezést, hogy 2008 legyen az e-Befogadás éve Magyarországon, nem is volt remélhető, hogy ennyien értenek egyet azzal, hogy az e-Befogadási mozgalomnak helye van a magyar társadalomban és gazdaságban.

Végigtekintve az elmúlt fél esztendőn, ami **vitákkal és hihetetlen mennyiségű munkával** volt tele, hosszan sorolhatjuk a kezdeményezéseket.

Januárban létrejött az **5párti nyilatkozat**, amely kijelentette:

- Az e-Befogadás megvalósítása és ennek segítségével a társadalom életminőségének emelése **közös stratégiai feladat. digitális szakadék betemetése közérdek és közfeladat.**
- Fontosnak tartják az társadalmi önszerveződések kezdeményezését és így **támogatják az Inforum és más civil szervezetek, vállalkozások e-Befogadást célzó mozgalomát.** Segítik a civil szervezetek és vállalkozások, illetve a közszféra tevékenysége lehetőség szerint feszültségektől mentes legyen.
- Közös megállapodásra jutottak abban, hogy, a legtöbb eszközzel és lehetőséggel a kormány rendelkezik, át kívánják tekinteni, hogy **a különböző tárcák és kormányzati hivatalok tevékenységében miképpen jelenik meg az e-Befogadás és a digitális esélyegyenlőség kérdése.**
- Szükségesnek látják egy **eseti parlamenti bizottság felállítását** az e-Befogadási mozgalom és tevékenységek támogatására, ellenőrzésére, szervezésére, és az 2010-i határidővel EU irányelvekből adódó feladatok koordinálására.
- Kezdeményezik, hogy a fenti pontok alapján **Országgyűlési Határozat szülessék.**

Még januárban létrejött az **e-Befogadás és Információs Társadalom Tanácsának alapcsírája.** Kalmár István, Csepeli György és jómagam társulásával, aminek munkája a jövőben párhuzamos lehet a felálló eseti parlamenti bizottsággal.

Az e-Befogadás kérdését **a cégek közül** elsőként a **FreeSoft és a Microsoft** karolta fel, s ez utóbbi ingyenes szoftvereket ajánlott fel a közhasznú szervezetek támogatására, és elindította a TITAN programot, Tréning-keretprogram az Információs Társadalom Alkalmazkodóképességének **Növelésére.** Ennek alprogramjai:

PROTEUS Program - Versenyképesség és élre törés

Az ICT-szektor sokrétű szakemberhiányának mérséklése a piac igényeinek megfelelően magas szinten és diverzifikáltan kiképzett IT Pro szakemberek révén, a

magyar ICT-intenzív gazdaság versenyképességének gyors és fokozott mértékű feljavítása érdekében.

DIG-IT Program - Digitális gazdaság és a KKV-szektor megerősítése

A magyar KKV-szektor globális versenyképességének fokozása döntéshozóinak ICT fókuszú üzleti továbbképzése és e-business ismereteik korszerűsítése révén.

DIG-IT-ALL Program – Munkaerőpiaci fókuszú e-befogadás

A digitálisan írástudatlan/informatikai alapkészséggel rendelkező munkavállalók és potenciális munkavállalók képzése és jobb munkakörhöz, illetve munkahelyhez juttatása, startup e-business vállalkozások ösztönzése.

A TITAN Program a páneurópai Employability Alliance célkitűzései és a megvalósulás különböző szakaszaiban álló európai nemzeti programok mezőnyében kíván példaértékű magyar eredményeket felmutatni a 2009-2012 közötti időszakban.

Az IVSZ közgyűlésén meghirdetésre került, de még nem indult az ez **E-ÖRÖKBEOFAGADÁS program**. Nem egy cégnek van társadalmi felelősségvállalási programja, támogatják a betegeket, elesetteket, hajléktalanokat, a kultúrát. Az e-örökbefogadás lényege, hogy az informatikai cégek fogadjanak „örökbe” civil szervezetet, teleházat, nyugdíjas napközit, programot egy művelődési házban, könyvtárban, bárhol Magyarországon, kísérik figyelemmel annak működését, IT-használatát, oktatási és fejlesztési programját. Akár egy PC-bontó kisvállalkozás is felügyelni képes egy oktatóhelyet, javíthatja gépeit, tanácsot és eszközt biztosíthat.

Eredményt hirdettek a NetreKész pályázatban, de még nincs információ arról, hogy szerződéskötésekre és az érdemi munkára is sor került volna.

És végül megszületett ez a **májusi „nagyhét”, avagy a digitális Magyarország tavasza**, amely az információs társadalom világnapján, május 17-én az 50 fölötti internetezők első **házibuliját** követte május 21-én az Inforum **sajtóklubja**, amelyben a **média szerepét** keresgélték szakértők az információs társadalom bővítése tágítása érdekében. Az **e-Befogadás Internethajóján a teleházak világtalálkozója utazhattak az érdeklődők**. A napokban zárul az Internet terjesztéséért Alapítvány **roma wifi** programja. Elindult az **eInclusion website** (einclusion.hu) és tudásbázis, immár 500 bejegyzéssel van tele, az ITTK a napokban indította **eInclusion hírlevelét**. S e hét végén az eseményt a **VIII. Unoka-Nagyszülő Informatikai Verseny** zárta.

Megjártuk a brüsszeli bemutatkozó utat sokan.

Három nagyon fontos program még nem valósult meg: nincs még országgyűlési határozat, se eseti bizottság, és még mindig óriási a digitális szakadék.

A kezdet nagyon ígéretes volt eddig.

Most jönne az ominózus: de...

Magyarország még egy lépéssel lemaradva követi az Unió e-befogadási irányokat. Az unióban már nem az a három probléma áll a fókuszban, mint nálunk, tehát az elérés, az internet elterjedtségének és a motivációnak kérdésköre, ezeket már meghaladták.

2005-ben a Bizottság új stratégiai keretet javasolt „*i2010: európai információs társadalom a növekedésért és a foglalkoztatásért*” címmel¹, amely átfogó politikai irányvonalakat fektetett le. Feladatként jelölte ki a nyitott és versenyképes digitális gazdaság kifejlődését, és hangsúlyozta az IKT meghatározó szerepét a társadalmi integrációban és az életminőségben.

Kiemeli a befogadó európai információs társadalom elérését, amely oly módon teremt alapot a növekedésnek és a foglalkoztatásnak, hogy közben kielégíti a fenntartható fejlődés követelményeit és előnyben részesíti a jobb közszolgáltatást és az életminőséget.

Gazdasági, társadalmi, etikai és politika szempontból egyaránt roppant fontos, hogy – különösen az elmaradottabb régiókban – az IKT-termékek és szolgáltatások hozzáférhetőbbé tételével erősödjék a társadalmi, gazdasági és területi kohézió.

A 2005-ös dokumentum már előre jelezte, hogy a Bizottság 2008-ban javaslatot dolgoz ki egy **európai kezdeményezésre az elektronikus társadalmi integráció (e-Inclusion) területén.**

A tudatosság megerősítésének szükségességét többször is hangsúlyozva jelentik ki, hogy **elsősorban prioritást élveznek az öregedő társadalom igényei.**

Az erősen formálódó eInclusion politika következő felvonása a Rigában megrendezett miniszteri konferencia² volt. Az úgynevezett *Rigai Nyilatkozat* keretében 34 európai vezető foglalt állást³ a digitális szakadék csökkentésének szükségessége mellett. **A 2010-ig elérendő lisszaboni célkitűzések így kiegészültek az esélyegyenlőség dimenziójában további célokkal.** Az első és legfontosabb célkitűzés szerint **meg kell felelni azt a szakadékot, amely a leszakadással fenyegetett csoportok (idősek, munkanélküliek, fogyatékkal élők) és a többségi társadalom között feszül.** A további célok a **szélessávú lefedettség** növelése – alapvető eszköz a hátrányos helyzetű (vidéki) régiókban élő emberek információs társadalommal kapcsolatos esélyegyenlőségének megteremtéséhez, és a kormányzati weboldalak **akadálymentesítésének** elérése – ez elsősorban a leszakadással fenyegetett csoportok számára fontos. 2008-ra olyan akciók indításának szükségességére hívták fel a figyelmet, amelyek a **digitális írástudás és készségek** hiányával élő csoportok létszámát a felére csökkentik. A dokumentum erőteljesen hangsúlyozza az idősek alacsony számát az információs társadalomban, illetve a motiváció, az elérés, a hozzáférhetőség (e-

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005DC0229:EN:NOT>

² http://ec.europa.eu/information_society/events/ict_riga_2006/index_en.htm

³ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/06/769&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

dokumentumokhoz hátrányos helyzet esetén is) és a képesség hiányát, s azt, hogy az európaiak mintegy 40-50 százaléka nem részesülhet az információs társadalom előnyeiből.

Az „*Idősödés jólétben az információs társadalomban*” (Az információs és kommunikációs technológiákra és az öregedésre vonatkozó cselekvési terv, 2007. 06. 14)⁴ az idősebb generációk jobb megismerésére figyelmeztet és arra, hogy **nem csak az idősek, de az intézmények és az IKT ipar résztvevői sem ismerik azokat a technológiákat, amelyekkel sikeresen lehet az életminőséget növelni.** Az ipar nem látja át a felhasználói igények összefüggéseit, például az IKT elérését akadályozó társadalmi-gazdasági tényezőket, nemek szerinti igényeket és jövedelemszinteket, valamint az egyéni beállítottságokat és érzékenységeket.

A cselekvési terv **négy terület** köré épül fel:

1. a téma iránti figyelem felkeltése, egyetértés megteremtése és közös stratégiák kidolgozása,
2. a kiindulási feltételek megteremtése,
3. a helytállónak ítélt megoldások elterjedésének felgyorsítása és finanszírozásuk ösztönzése,
4. az ágazat jövőjének kutatások és innováció révén történő előkészítéséért tett erőfeszítések összehangolása.

A Bizottság szerint a **tagállamoknak, az érdekelt vállalatoknak, a felhasználói szervezeteknek, a regionális és a helyi hatóságoknak elő kell mozdítaniuk az időseknek az IKT-szolgáltatásokhoz való szélessávú hozzáférését és fokozniuk kell az idősebbek digitális tudását**, ezáltal a rigai miniszteri nyilatkozattal összhangban 2010-ig felére csökkenthetik az internet hozzáférésben jelentkező lemaradást.

2007. november 8-án jelent meg a „Részvétel az információs társadalomban - Az e-integrációra vonatkozó európai i2010 kezdeményezés” című bizottsági közlemény⁵. A közlemény határozottan ingerült, sőt elkeseredett hangvételű, amikor leszögezi, hogy a kezdeményezések ellenére még mindig **csekély az előrelépés**, és a rigai célkitűzések többsége nem fog teljesülni. Továbbra is **felaprózódnak az erőfeszítések**, és **hiányzik az együttműködés**. Az IKT-k hozzáférhetőségének és használatának hiánya egyre jelentősebb mértékű társadalmi és gazdasági kirekesztést okoz. A tartós digitális szakadék hátrányosan befolyásolja a társadalmi kohéziót és jólétet. A Bizottság úgy vélte, hogy fokozni kell az e-integráció **társadalmi tudatosítását**, valamint a politikai és érdekeltet tanúsította **kötelezettségvállalás mértékét**. Ezeket szükség esetén **törvényi rendelkezésekkel kell megtámogatni**.

⁴ <http://einclusion.hu/2007-11-20/idosodes-joletben-az-informacios-tarsadalomban-i2010-kezdemenyezes-cselekvesi-terv/>

⁵ <http://einclusion.hu/2007-11-22/%e2%80%9ereszvetel-az-informacios-tarsadalomban%e2%80%9d-az-e-integraciara-vonatkozo-europai-i2010-kezdemenyezes/>

A Közlemény a **feladatok listáját** is újra közzétette:

- **Az elektronikus hozzáférési szakadék áthidalása**
- **A digitális jártasságbeli hiányosságok pótlása**
- **A társadalmilag hátrányos helyzetűek integrálása korszerű elektronikus közszolgáltatások segítségével**
- **Az idősödés, az egészségi állapot és a fogyatékoság kezelése az információs társadalomban**
- **Az e-integráció ismertebbé tétele és az előrelépések összehasonlítása**

2007. november 19-én jelent meg az *„Az e-kormányzat előnyeinek hasznosítása”* című miniszteri deklaráció,⁶ aminek 3. pontjában azt a szándékot fejezik ki a tagországok miniszterei, hogy **minden állampolgár részesüljön az e-kormányzati szolgáltatások előnyeiből**. Az e-kormányzati szolgáltatások segítsék elő a jobb társadalmi környezetet, magasabb kohéziót, nagyobb hatékonyságot a szociális támogatásra szorulóknak és az IKT eszközöket önállóan használni képtelenek számára nyújtott kormányzati szolgáltatásokon keresztül.

Az e-Inclusion policy uniós irányai

Az e-Befogadás megközelítés a társadalmi befogadás szociális-, a képzettség növelésének, a készségek elterjesztésének kulturális dimenziójából, illetve az informatika gazdaságerősítő potenciáljának, tehát munkaerőpiacra való hatásának mátrixából jött létre. Ezért a kérdés maga is erősen komplex⁷, ami magában foglalja az

eAccessibility (elérhetőség⁸) területét⁹

- amely főként idősek és fizikai hátránnyal élő emberek számára keresi, szabványosít, javasol olyan eszközöket, amelyekkel a (fizikai) hátrányuk ellenére is igénybe vehetőek az információs társadalmi szolgáltatások¹⁰;
- e kérdéskör fő részét képezik azon technológiák és eszközök (Assistive Technologies) előállítása, amik a hátránnyal élők informatikai eszközhasználatát elősegítik;¹¹

⁶ <http://einclusion.hu/2007-11-21/%e2%80%9eaz-e-kormanyzat-elonyeinek-hasznositasa%e2%80%9d/>

⁷ http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/policy/index_en.htm

⁸ Ez a fogalom NEM az internet-hálózatra való csatlakozás hozzáférés értelmében használja ezt a kifejezést.

⁹ http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/policy/accessibility/index_en.htm

¹⁰ http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/docs/access/access_policy_ws_summary.doc

¹¹ http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/policy/accessibility/assist_tech/index_en.htm

e-Ageing területét

- 1) **„Idősbarát munkahely”** (Ageing well at work or ‘active ageing at work’) gondolatkör jelenti azt a megközelítést, hogy biztosítani kell az idősödő munkavállalók számára az aktivitás és produktivitás lehetőségét és a jobb munkakörülményeket, segítséget az IT-eszközök használatában, oktatást az IT készségek elsajátításához;
- 2) **„Idősödés a közösségben”** (Ageing well in the community) amely lehetőséget ad az idősödő állampolgároknak arra, hogy hosszabb ideig maradjanak aktívak és kreatívak, és az IT-eszközök révén maradjanak részesei a (szociális-társadalmi) hálózataiknak, hogy ennek révén elkerülhessék a társadalmi izolációjukat.
- 3) **Idősödés jólétben otthon** (Aging well at home) arra fókuszál, hogy egészségesebb és magasabb életminőségű legyen az idősebbek mindennapi életvitele, hogy a függetlenségük, autonómiájuk mind hosszabban biztosítható legyen az informatikai eszközök révén. (Tehát minél később szoruljanak mások támogatására.)

e-Kompetenciák területét¹²

A polgárokat hozzá kell juttatni a tudáshoz, készséghez és az életen át tartó tanulás szemléletéhez, növelni kell a társadalmi befogadás mértékét, a foglalkoztatottságot, az életminőséget.

Az IKT használatának alapkészsége ad lehetőséget az egyénnek arra, az IKT-t kritikai gondolkodásra, kreativitásra, innovációra és egyéb magas szintű gondolkodásra és cselekvésre használja. Azok az emberek, akik fejlesztik a digitális írástudásukat, több lehetőséghez jutnak a munkaerőpiacon.

A fókuszba azokat az embereket kell állítani, akiknek speciális segítségre van szükségük: fogyatékkal élők, idősek, vagy gazdaságilag, technológiailag elmaradott területen élnek.

Az Európai Bizottság cselekvési tervei az alábbiakra fókuszálnak:

- Kulcskompetenciák – készség, tudás és attitűd, amelyek az egyéni teljesítményt szolgálják, foglalkoztatás és „aktív” állampolgárság.
- Életen át tartó tanulás – tudásszerzés az egész életúton át, különös tekintettel a hátrányos helyzetűekre és az idősekre

¹² http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/policy/competences/index_en.htm

- E-learning – az IKT használata új készségek és kompetenciák megszerzésére, ez különösen azokat támogatja, akik kevésbé férhettek hozzá oktatáshoz és képzéshez szociális, gazdasági vagy földrajzi okokból.

Szocio-kulturális e-Inclusion területét¹³

Az Európai Unió területe kulturális és etnikai szempontból színes, a migráció 1 millió fő évente. Ezt a sokféleséget csak befogadással lehet kiaknázni, amely az IKT közbenjárásával valósulhat meg.

A földrajzi e-Inclusion kérdéskörét¹⁴

– A szociális és gazdasági jólét emelése vidéki, távoli és gazdaságilag hátrányos helyzetű területeken az IKT által.

és a **befogadó eKormányzat** problematikáját¹⁵

jobb, és mind több dologra kiterjedő közszolgáltatások mindenkinek az IKT segítségével, ezzel elősegíthető a legszélesebb körű demokratikus részvétel.

A befogadó eKormányzat lényege az IKT használata által igénybe vehető ügyintézés, amely megkönnyíti az állampolgárok életét, stimulálja a közösségben való nyilvános jelenlétet, erősíti a demokráciát és elér a szociális, gazdasági vagy a digitális kirekesztés szempontjából veszélyeztetett emberekhez.

Magyarország még az előbb említett 3 problémával küzd.

Az Inforum célja, hogy a legszélesebb koalíciót hozzon létre azok között, akiknek fontos ez a probléma.

Az eInclusion logika (a digitális társadalmi befogadás és esélyegyenlőség) új lehetőséget nyitnak az információs társadalom, a magyar társadalom, informatikai ipar és gazdaság fejlesztése előtt.

Az információs társadalom eszméje – úgy látszik – utat tör magának: ha kidobják a politikából, visszatér a gazdaságba, ha kiszorul onnan is, megjelenik szociális és kulturális köntösben.

¹³ http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/policy/socio/index_en.htm

¹⁴ http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/policy/geographic/index_en.htm

¹⁵ http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/policy/egov/index_en.htm

Nem lehet ellenállni az eszmék bejutásának a globalizált világban, mi is részesei vagyunk az áramlások terének.

Az eInclusion kezelésének nemzeti minimuma a digitális írástudás elterjesztése.

Erőteljes kampányokra és az oktatóhelyek számának radikális növelésére, a civil akciók rendkívül erőteljes bevonására, oktatási kedvezmények (kompenzációk) biztosítására van szükség. A nemzeti minimum része, hogy két év alatt egymillió ember elérésére és mozgósítására kell törekedni, és tudomásul venni, hogy ennek költségei milliárdosak. De uniós és hazai források is állnak rendelkezésre. Egy pozitív jövőkép megvalósulása esetén egymillió új online előfizető 9,6 milliárd forintos ÁFA-bevételt generál egyetlen év alatt, nem is számítva a reklámokban, a termelés bővülésében, az egészségügyi kiadások csökkentésében, a vállalkozások adóbefizetéseiben keletkezett hatásokat. Ha egymillió ember lépne a hálóra, akkor 160 milliárd forintnyi bevétel áramlik az infokommunikációs, az oktatási és médiaszektorba. Ennek áfája 32 milliárd forint, ami fedezi is a szükséges kiadásokat.

Az eInclusion kezdeményezéseket nem lehet erővel, kormányzati, politikai, minisztériumi verdikttal vezetni. Az tudja megvalósítani e nehéz és magasztos célokat, aki – bár nem biztos, hogy a legtöbb forrással rendelkezik, de - a legszélesebb, legszámosabb kört tudja maga mellé állítani, aki nem megosztó, hanem integrátori módon támogatja, hogy minden résztvevő érdeke és célja érvényesülhessen, legyen az jövedelem, politikai siker, társadalmi haladás.

Az eInclusion egy új társadalomépítési feladat, ezért képviselőinek hinniük kell a demokrácia erejében, elfogadniuk a kooperáció szükségességét, és meglátni az esélyt az EU kezdeményezésében.

Az eInclusion a kard hegye, ami mögött az információs kor gazdasági, kulturális, uniós és globális seregei állnak. Ha félre is üti ezt Magyarország, újra és újra nekiszegeződik a kérdés: mit tennél azért, hogy te magad, de a szüleid és gyerekeid is egy boldogabb világban éljenek?